

ORIGINAL ARTICLE**Qualitative Analysis of The Management of Cases of Abuse of Drugs and Sports Supplements in Non-Professional Athletes****Rahman Soori^{1*}**, **Mohammad Mohammadi²**

1. Professor, Department of Sports Physiology, University of Tehran, Tehran, Iran.

2. lecture, Department of Sports Sciences, , Malayer University, Malayer, Iran.

***Correspondence**

Rahman Soori

E-mail: soori@ut.ac.ir

Received: 07/Apl/2024

Accepted: 02/May//2024

Published Online: 29/June//2025

How to cite

Soori, R., & Mohammadi, M. (2025). Qualitative Analysis of The Management of Cases of Abuse of Drugs and Sports Supplements in Non-Professional Athletes. *Applied Research of Sport Management*, 14(1), 59- 72.

Extended Abstract**Introduction**

Over the past three decades, public attitudes toward sports have shifted significantly. The rise of sports schools, active athletic federations, increased investments in sports, and the expansion of physical education programs highlight this transformation. However, the inflated growth of competitive sports has led to negative consequences, such as the commercialization of athletes and excessive rewards, fueling unhealthy ambitions in young athletes (Shahbazi et al., 2019). A major challenge in sports is the misuse of performance-enhancing drugs (PEDs) and dietary supplements, which pose serious health risks and have even caused fatalities (Kabiri et al., 2018). According to the World Anti-Doping Agency (WADA, 2015), any substance or method that artificially enhances performance violates anti-doping regulations. The issue is so critical that UNESCO adopted the International Convention Against Doping in Sport in 2005, which Iran later joined (UNESCO, 2014). Doping is defined as the use of unnatural substances or techniques to boost athletic performance artificially. Research indicates that both Iranian and global sports are tainted by doping, though in Iran, it is often disorganized and driven by individual decisions or misguided coaching (Biranvand et al., 2021). Factors like career uncertainty, pressure to win, peer influence, and lack of awareness about banned substances contribute to doping among athletes (Hosseini et al., 2021). Studies such as Badiua et al. (2016) suggest that social factors—family, club environments, and socioeconomic status—also play a role in doping tendencies. While anti-doping measures like drug testing and education have been implemented, education remains the most cost-effective solution (Shahbazi et al., 2019). However, research on athletes' attitudes across different sports remains limited, calling for deeper behavioral and social analyses (Shakeri et al., 2020). Evidence shows that PED and supplement misuse leads to poisoning, nutritional imbalances, and psychological harm (Daher et al., 2021). Unfortunately, the lack of a comprehensive national anti-doping strategy is evident. Thus, this study qualitatively examines the management of drug and supplement misuse among non-professional athletes.

Methodology

This study employed a qualitative approach using thematic analysis. The process began with transcribing recorded interviews verbatim. The target population comprised 450 individuals, including sports science experts, researchers, coaches, physicians, sports club managers, and officials from provincial sports and youth departments across Iran. Participants were selected for semi-structured interviews following qualitative research principles, where sampling continued until theoretical saturation was achieved—that is, until no new insights emerged from subsequent interviews. Saturation occurred after interviewing 50 participants. All interviews were conducted by the lead researcher, with strict adherence to ethical guidelines. Participants were informed of the study's objectives, their right to withdraw at any stage, and the confidentiality of their responses.

Data Analysis

The analysis followed a three-phase coding process:

Open Coding: Extracting raw data from interview transcripts and generating initial codes.

Axial Coding: Grouping codes into categories and subthemes.

Selective Coding: Identifying core themes and their interrelationships.

The goal was to develop a nuanced understanding of PED and supplement misuse, with follow-up questions tailored to participants' responses to deepen insights.

Validity and Reliability

- **Internal Validity:** Ensured through alignment with qualitative research paradigms and theoretical frameworks.
- **External Validity:** Achieved via rich data description, cross-case analysis, and systematic coding procedures.
- **Reliability:** Maintained through standardized interview protocols, structured data collection, and convergent analysis of interviews.

The analytical process thus involved two key stages:

1. **Open Coding:** Data extraction and preliminary label generation.
2. **Axial Coding:** Theme development and category formation.

Findings

The findings revealed that 71.82% of participants were male, and 28.18% were female. Regarding professional experience, 40.28% had over 15 years of work experience, while 59.72% had fewer than 15 years. Academically, 86.94% held a Ph.D. in sports sciences. Three key factors influencing substance misuse were identified:

1. Structural Factors:

- Media influence (Codes P1, P2, P10) and athlete-endorsed educational programs (P8, P9, P15) played pivotal roles.

- Easy access through pharmacies (P43, P44, P8) and supplement stores (P34, P36, P17) was reported.

2. Contextual (Financial/Material) Factors:

- 80% of athletes (P10, P13, P19, P6) believed supplements enhanced performance.

- Proposed solutions included incentives for "clean" athletes (P49, P50, P37) and increased anti-doping funding (P2, P3, P17, P20).

3. Content-Based (Educational/Cultural) Factors:

- Family education (P15, P16, P17, P25) and mandatory coach training (P8, P32, P33, P46) were deemed essential.

- Cultural initiatives (P22, P32, P12, P42) and prioritizing health over medals (P12, P24, P17) were highlighted as key strategies. In summary, a combination of structural policies, financial support, and continuous education is vital to reducing doping among non-professional athletes.

Discussion and Conclusion

The present study aimed to qualitatively analyze the misuse of drugs and sports supplements among non-professional athletes. Participants elaborated on relevant factors in response to questions aligned with the research objectives. Through the analysis of their statements and perspectives, 46 concepts were extracted, which were later categorized into 8 main themes during secondary coding: audiovisual media, accessibility, material and financial factors, athletes' attitudes, education and research, ethical and cultural factors, supervision, and recommenders. These themes were further classified into three major categories: structural, contextual, and content-related factors. The findings of this study confirm that the use of performance-enhancing substances is an undeniable reality among both professional and non-professional athletes.

Structural Factors

Regarding the role of audiovisual media in the misuse of drugs and sports supplements among non-professional athletes, the results align with previous studies (Biranvand et al., 2021; Shahbazi et al., 2019; Kakhki et al., 2019; Safari Takieh et al., 2018; Joram et al., 2006; Bahrami, 2018). Media serves as one of the most significant phenomena of the information age, helping audiences enhance their knowledge and awareness. However, media consumption should not be habitual or merely for entertainment; instead, it should involve critical engagement with content (Joram et al., 2006). Higher media literacy in society can act as a barrier against many health-related issues, including the misuse of supplements. Mass media can promote public health by educating individuals on the risks of self-administered sports supplements and performance-enhancing drugs. Concerning accessibility, the study found that coaches, friends, teammates, and gym managers (with mean scores of 3.1, 3.2, and 3, respectively) had the most significant influence on athletes' decisions to use these substances. This highlights that individuals closely associated with sports

play a crucial role in promoting or discouraging substance misuse. The findings are consistent with studies by Alidosst Ghafarkhi et al. (2017), Arazi & Salehi (2013), Hozouri et al. (2011), Daher et al. (2019), and Shahbazi et al. (2019). Many coaches believe that the benefits of performance-enhancing drugs outweigh the risks, leading them to overlook educating athletes about potential harms—a perspective that contrasts with that of nutrition specialists (Alshammari et al., 2017). The Australian Sports Medicine Federation (Garad, 2015) emphasizes that coaches' beliefs significantly influence athletes' nutritional choices.

Supervision also plays a critical role, as evidenced by studies (Hosseini et al., 2021; Safari Takieh et al., 2019; Eskandaryoun et al., 2018; Alidosst Ghafarkhi, 2017; Arazi & Salehi, 2013). Given the widespread use of supplements among non-professional athletes, stricter regulations on production, import, and distribution are necessary. The illegal sale of these substances without prescriptions exacerbates the problem, suggesting that actual misuse rates may be higher than reported. Without proper oversight, irreversible harm may be inflicted on young athletes. Lazarus (2010) suggests that reducing the availability of anabolic steroids, enforcing strict sales regulations, and educating users about short- and long-term effects can curb misuse.

Contextual Factors

Material and financial factors significantly influence substance misuse, as supported by Habibi et al. (2016), Nakhaei & Pakravan (2013), and Shoushtari Zadeh et al. (2013). Implementing incentive programs for drug-free athletes and allocating anti-doping budgets (for educational workshops and increased testing) could help prevent misuse among non-professional athletes. Athletes' attitudes also play a pivotal role, as demonstrated by Kashi et al. (2018), Kakhki et al. (2019), Fallahi & Hemmat (2019), Hosseini et al. (2021), Shadmanfat (2020), and Daher et al. (2021). Sarkar et al. (2014) found that supplement use varies widely among athletes, influenced by multiple factors. Strengthening awareness of the adverse effects of anabolic steroids can reduce consumption. Shamsaei & Ahmadian (2020) highlight the preventive role of deep religious beliefs against performance-enhancing drug use. Without proper educational interventions, misconceptions among young athletes may proliferate.

Content-Related Factors

Education and research are crucial in mitigating misuse, as shown by Safari Takieh et al. (2019), Arazi & Salehi (2013), and Ghafarkhi et al. (2017). Since many supplements may contain banned substances, public awareness campaigns and stricter regulations on supplement production and importation are essential. Seminars and media programs on the dangers of these substances can foster informed decision-making.

Ethical and cultural factors also significantly impact substance misuse (Biranvand et al., 2021; Kavussanu et al., 2016; Erickson et al., 2015). While society expects ethical behavior from athletes, modern sports often prioritize winning over integrity (Fallah & Hemmat, 2019). Moral disengagement has been linked to a higher tendency toward doping (Kavussanu et al., 2016). Cultural weaknesses contribute to substance misuse among athletes (Kabiri et al., 2018). Promoting clean sports and ethical behavior can enhance the positive societal impact of athletics.

In summary, eight key factors influence the misuse of performance-enhancing substances among non-professional athletes: athletes' attitudes, ethical-cultural factors, media influence, recommenders, accessibility, financial factors, education, and supervision. Among these, athletes' attitudes, accessibility, and recommenders have the most substantial impact. Given the high prevalence of substance misuse in this population, policymakers and stakeholders must take urgent, coordinated action to implement preventive measures. Failure to address this issue may lead to severe, irreversible consequences for young athletes.

This article is derived from research project No. 4005227, supported by the Iran National Science Foundation (INSF). We extend our gratitude to all individuals who contributed to this study.

KEYWORDS

Barriers to Abuse, Drugs and Sports Supplements, Non-Professional Athletes, Qualitative Analysis.

تحلیل کیفی مدیریت موارد سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای

رحمان سوری^{۱*}، محمد محمدی^۲

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تحلیل کیفی مدیریت موارد سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای بود. پژوهش حاضر یک پژوهش کیفی بود. برای جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته استفاده شد. جامعه آماری در این پژوهش شامل ۴۵۰ نفر از مربیان، پژوهشگران، صاحب‌نظران، متخصصان علوم ورزشی، پزشکان، مدیران باشگاه‌های ورزشی و ادارات کل ورزش و جوانان استان‌های منتخب کشور بودند. نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند و با تکنیک گلوله برفی انتخاب شدند و تا رسیدن به اشباع نظری پس از مصاحبه با ۵۰ نفر به دست آمد. براساس تحلیل تماتیک، داده‌ها کدگذاری و تجزیه و تحلیل شدند. سپس در دو مرحله به تولید مفاهیم اولیه اقدام شد که در مرحله اول ۴۶ مفهوم در زمینه موارد سوءمصرف مواد نیروزا از مصاحبه با خبرگان استخراج شد. این مفاهیم در مرحله دوم، جهت انسجام بیشتر و تحلیل و تفسیر بهتر در قالب ۸ مفهوم انتزاعی‌تر تحت عناوین رسانه‌های سمعی بصری، دسترسی، عوامل مادی و مالی، نگرش ورزشکاران، آموزش و پژوهش، اخلاقی و فرهنگی، نظارت و پیشنهاددهندگان، کدگذاری شدند در مرحله بعد ۸ مفهوم تم در فرایند کدگذاری ثانویه در قالب ۳ تم، طبقه‌بندی شدند. به‌طوری که این مقولات عمده (تم) از نظر انتزاعی بودن در سطح بالاتری نسبت به مفاهیم مرحله قبل قرار گرفتند. با توجه به نتایج پژوهش مسئولین و برنامه‌ریزان زیرخط در ورزش می‌توانند با توجه به عوامل ساختاری، زمینه‌ای و محتوایی شناسایی شده در برنامه‌ریزی‌های آتی خود جهت پیشگیری از سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی توسط ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور استفاده نمایند.

واژه‌های کلیدی

موانع سوءمصرف، داروها و مکمل‌های ورزشی، ورزشکاران غیرحرفه‌ای تحلیل کیفی.

۱. استاد، گروه فیزیولوژی ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۲. مربی، گروه علوم ورزشی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

*نویسنده مسئول: رحمان سوری
رایانامه: soori@ut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۱۹
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۱۳
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۰۸

استناد به این مقاله:

سوری، رحمان و محمدی، محمد (۱۴۰۴). تحلیل کیفی مدیریت موارد سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۱۴(۱)، ۵۹-۷۲.

مقدمه

در سه ده اخیر نگرش عمومی جامعه به ورزش بسیار تغییر یافته است. تأسیس مدارس ورزش، فعال شدن فدراسیون‌های ورزشی، رشد سرمایه‌گذاری‌ها در ورزش، تأسیس و گسترش کمی و کیفی دوره‌های تحصیلی علوم ورزشی از جمله کارشناسی ارشد و دکتری تربیت بدنی و از سوی دیگر افزایش سطح گرایش مردم به ورزش کردن جملگی از مصادیق این تحول است، اما در این تحول جایگاه ورزش قهرمانی دچار یک رشد حبابی شد و آفت‌های خود را نیز به جامعه تحمیل کرد. به‌طوری که خرید و فروش بازیکنان حرفه‌ای باشگاه‌ها، تشویق‌های غیرعادی و خارج از عرف قهرمانان، شوق قهرمانی را در نوجوانان شعله‌ور ساخته است (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۸). لذا با توجه به اهمیت نقش ورزش در جهان و حضور ورزشکاران بدون دوپینگ در میدان‌ها مسابقات مختلف ورزشی شناسایی عوامل و موارد گرایش به سوءمصرف مواد نیروزا توسط ورزشکاران بسیار حائز اهمیت می‌باشد (بیرانوند و همکاران، ۱۳۹۸)، مصرف مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی یکی از چالش‌های سلامت جهانی و در بعضی مواقع، باعث مرگ افراد در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه به‌شمار می‌رود (کبیری و همکاران، ۱۳۹۷). از این رو براساس قانون جهانی ضد دوپینگ واد^۱ (۲۰۱۵)، هر نوع ماده یا روشی برای افزایش عملکرد که ویژگی‌هایی نظیر پتانسیل افزایش عملکرد، تهدید سلامتی و تخطی از روح ورزش را دارا هستند، نقض قانون ضد دوپینگ شناخته می‌شوند. به‌طوری که افزایش استفاده از مواد نیروزا، گستردگی و تنوع و پیامدهای ناگوار مصرف این گروه از مواد موجب شده است که سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۵ کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با دوپینگ در ورزش به تصویب برسد که دولت جمهوری اسلامی ایران هم به آن ملحق شود (یونیسکو، ۲۰۱۴). از نخستین تعاریف سازمانی در سال ۱۹۶۷ توسط کمیته بین‌المللی المپیک در خصوص مواد نیروزا این‌گونه بیان شد: استفاده از مواد و فن‌ها به هر شکل یا کمیت نامعمول یا غیرطبیعی برای بدن با نیت کلی رسیدن به

افزایش مصنوعی و غیرشرافتمندانه کارایی در رقابت دوپینگ شناخته می‌شود. بیرانوند و همکارانش (۱۴۰۰)، در پژوهشی این‌گونه بیان کردند که ورزش ایران و جهان به دوپینگ آلوده است. این آلودگی در کشور ما برخلاف برخی کشورهای پیشرفته، سازمان‌یافته نیست و گاهی از طرف خود ورزشکاران و هدایت نادرست مربیان نشأت می‌گیرد به‌طوری که تأثیرگذارترین فرد نسبت به ورزشکار مربی می‌باشد، لذا مقصر اصلی خود ورزشکار است و بیشترین آسیب متوجه خودش می‌گردد، از سوی دیگر از هر ورزشکاری باید به‌اندازه توانش توقع و انتظار داشت به‌طوری که خانواده، مربی، داور، فدراسیون و کمیته ملی المپیک باید به این موضوع توجه داشته و از توقعات بیجا خودداری نمایند (دانکن و همکاران^۲، ۲۰۱۸). از دیگر مشکلات فردی که موجب گرایش به دوپینگ می‌شود، عدم اطمینان از آینده شغلی، شکسته شدن قبح دوپینگ در سنین کم، نداشتن تمرین مناسب، عدم آمادگی جهت حضور در مسابقات، تکرار قهرمانی، تأثیر دوستان و هم‌تیمی‌ها، مشورت گرفتن از افراد ناآگاه، ترس از تماس با افراد مسئول و عدم آگاهی ورزشکار از لیست داروهای ممنوعه و نحوه استفاده از مکمل‌ها می‌توان اشاره کرد (حسینی و همکاران، ۱۴۰۰).

بادیا و همکاران (۲۰۱۶)، در پژوهشی به بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با قصد دوپینگ در ورزش در باشگاه‌ها و انجمن‌ها پرداختند و این‌گونه گزارش کردند که توزیع پیچیده‌ی عوامل محیطی - اجتماعی از جمله خانواده، طبقات اجتماعی و مؤسسات حرفه‌ای، اوقات فراغت، تیم ورزشی، باشگاه‌های ورزشی و نمایندگان اجتماعی بر ورزشکاران بود که میزان دوپینگ و استفاده از مواد افزایش‌دهنده عملکرد در بین ورزشکاران غیرحرفه‌ای را افزایش داده و ورزشکاران غیرحرفه‌ای دوپینگ را یک رفتار منطقی و آگاهانه می‌دانستند. تاکنون روش‌های مختلفی برای مقابله با دوپینگ اتخاذ شده است که از آن جمله می‌توان به انجام آزمون‌های دوپینگ در مسابقات، انجام آزمایش‌های خارج از مسابقه و آموزش به گروه‌های هدف توسط سازمان‌های متولی اشاره کرد (بیرانوند و همکاران، ۱۴۰۰). به نظر می‌رسد آموزش یکی از مؤثرترین،

جوانان استان‌ها منتخب کشور بودند. افراد نمونه جهت مصاحبه نیمه ساختاریافته انتخاب شدند و با توجه به اصول کلی و زیربنایی رویکرد کیفی در پژوهش، تعداد اعضای نمونه قبل از اجرای تحقیق تعیین نشده و انجام نمونه‌گیری تا زمانی ادامه پیدا کرد که محقق متوجه شد اطلاعاتی که در فرایند مصاحبه به دست می‌آید همان تکرار اطلاعات قبلی بوده و به‌نوعی (اشباع نظری) حاصل شد؛ یعنی در طول مدت مصاحبه اطلاعات جدیدتری از داده‌ها حاصل نشد. اشباع نظری پس از مصاحبه با ۵۰ نفر صورت گرفت. کلیه مصاحبه‌ها در این پژوهش توسط محقق انجام گرفت و در روند مراحل انجام پژوهش، همچنین تمامی موارد اخلاقی در نحوه رضایت مصاحبه‌شوندگان برای انجام مصاحبه از طریق اعلام محرمانه ماندن اطلاعات ثبت و ضبط گردید، اهداف پژوهش و اختیار بودن در عدم همکاری در هر مرحله از انجام تحقیق، مدنظر قرار گرفت. مراحل تحلیل شامل سه نوع کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی بود. مقصود فهم عمیق سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی بود که در جریان مصاحبه‌ها سؤالات جزئی‌تر به عمل آمده از پاسخ‌ها و نظرات مشارکت‌کنندگان به‌منظور تحلیل و تفهیم موضوع مورد بحث مطرح گردید. اعتبار درونی با مفروضات، جهت‌گیری‌های نظری محقق برگرفته از مبانی و روش‌های تحقیقات کیفی و اعتبار بیرونی با توصیف غنی داده‌ها، تحلیل میان‌موردی و استفاده از رویه‌های ویژه کدگذاری و تحلیل داده‌ها و پایایی پژوهش نیز با هدایت دقیق جریان مصاحبه در گردآوری داده‌ها و شکل‌دهی فرایندهای ساختارمند برای اجرا و تفسیر مصاحبه‌های همگرا ایجاد شد. از این‌رو مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها در قالب دو مرحله کدگذاری باز (شامل استخراج داده‌ها از متن مصاحبه‌ها، کدگذاری و کشف عناوین) و کدگذاری محوری (شامل ایجاد گروه‌ها و مقوله‌ها) بودند.

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های مورد مطالعه در این پژوهش بررسی شد. این ویژگی‌های در قالب متغیرهای جنسیت، سن، مدرک تحصیلی و سابقه کاری قرار داشتند (جدول شماره ۱)، که در ۴۶ کدگذاری انجام گرفت.

کم‌هزینه‌ترین و کارآمدترین روش‌های مقابله با دوپینگ باشد (شه‌بازی و همکاران، ۱۳۹۸).

اگرچه باورها و ارزش‌های ورزشکاران در اینکه از دارو در ورزش استفاده کنند، مؤثر شناخته شده است، در مورد اعتقادات و نگرش‌های ورزشکاران در رشته‌های ورزشی مختلف اطلاعات اندکی در دسترس است، لذا این‌گونه به نظر می‌رسد که علاوه بر ارزیابی طبی، آزمایشگاهی و فیزیولوژیک، تحقیقات ضد دوپینگ باید شامل مطالعات اجتماعی، رفتاری و اخلاقی در مورد نگرش و باورهای ورزشکاران نسبت به استفاده از داروهای غیرمجاز در ورزش نیز باشد (شاکری و همکاران، ۱۳۹۹).

داهر و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «مداخلات آموزشی برای ارتقای دانش، باورها، مقاصد و اقدامات با توجه به مکمل‌های غذایی و مواد دوپینگ» این‌گونه بیان کردند که استفاده نادرست از مکمل‌های غذایی و مواد نیروزا، معمولاً با مسمومیت، عدم تعادل تغذیه‌ای و پیامدهای سلامتی و روانی همراه بود. با توجه به شیوع روزافزون استفاده از مکمل‌های غذایی و مواد نیروزا، به‌ویژه در میان نوجوانان، جوانان و بزرگسالان از جمله ورزشکاران بسیار نگران‌کننده می‌باشد. متأسفانه، اتکای شدید به ابزارهای ارزیابی خود گزارش‌شده اعتبار این مداخلات را محدود می‌کند، لذا این‌گونه به نظر می‌رسد همچنان فاصله زیادی در مقابله با پدیده‌روی‌آوری به مصرف مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی، عدم وجود یک برنامه‌ی جامع و یکپارچه برای پیشگیری از این پدیده در کشور وجود دارد. لذا هدف از پژوهش حاضر تحلیل کیفی مدیریت موارد سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای بود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کیفی و با استفاده از رویکرد تحلیل تماتیک یا موضوعی انجام گرفت. در این روش، ابتدا به پیاده‌سازی محتوای ضبط شده مصاحبه‌ها پرداخته شد. جامعه آماری در این پژوهش شامل ۴۵۰ نفر از مربیان، پژوهشگران، صاحب‌نظران و متخصصان علوم ورزشی، پزشکان و مدیران باشگاه‌های ورزشی و ادارات کل ورزش و

جدول ۱. متغیرهای جمعیت‌شناختی

متغیر جمعیت‌شناختی	دسته	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۷۱/۸۲
	زن	۲۸/۱۸
سابقه کاری	بالای ۱۵ سال	۴۰/۲۸
	کمتر از ۱۵ سال	۵۹/۷۲
مدرک تحصیلی	دکتری تخصصی در علوم ورزشی	۸۶/۹۴

چرا که به وجود آمدن چنین مسائلی در تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی، امری طبیعی است. از نظر روش‌شناسی تحلیل تماتیک، تشابه لغوی بین برخی مفاهیم و مقوله‌های به دست آمده ایرادی ندارد. از این‌رو یک مفهوم را می‌توان براساس نزدیک‌ترین ارتباطی که با هر کدام از تم‌های اصلی دارد، طبقه‌بندی کرد. تم‌های اصلی و نحوه ارتباط آن‌ها با مفاهیم در جدول ۲ نشان داده شده است.

در مرحله بعد ۸ مفهوم تولید شده در فرایند کدگذاری ثانویه در قالب ۳ مقوله عمده یا تم، طبقه‌بندی شدند. این مقولات عمده (تم) از نظر انتزاعی بودن، در سطح بالاتری نسبت به مفاهیم مرحله قبل قرار گرفتند. به‌طوری که در فرایند طبقه‌بندی و کدگذاری مفاهیم، ممکن است بین مفاهیم تشابه لغوی وجود داشته باشد یا اینکه بتوان مفهوم را در دو یا چند طبقه‌بندی قرار داد.

جدول ۲. نحوه شکل‌گیری تم‌های اصلی به دست آمده از موارد تحلیل تماتیک

سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیر حرفه‌ای

مفاهیم اولیه	کد مصاحبه شوند	مفاهیم ثانویه	عوامل عمده یا تم
به تصویر کشیدن زحمات قهرمانان پاک	P1, P2, P10	رسانه‌های سمعی و بصری	عوامل ساختاری
استفاده از ورزشکاران صحنه‌گذار در برنامه‌های آموزشی	P8, P9, P15		
تهیه برنامه‌های مستند در خصوص مضرات دوپینگ	P20, P22, P30		
صلاحیت شخصی	P6, P6, P9	دست‌رسی	
توصیه متخصص تغذیه	P10, P14, P16		
مدیران باشگاه‌ها	P17, P19, P25		
مربی‌ان	P18, P17, P41, P42		
داروخانه	P43, P44, P8		
مکمل فروشی‌های سطح شهر	P34, P36, P17	عوامل زمینه‌ای	
طرح‌های تشویقی برای ورزشکاران پاک بدون سابقه	P49, P50, P37		
حمایت از شرکت‌های داخلی تولیدکننده مکمل با حفظ منافع فدراسیون‌های ورزشی	P36, P19, P20		
تأمین آینده شغلی مربیان و ورزشکاران	P9, P27, P39		
هزینه شدن جراثیم مالی برای تولید علم، روش‌های جایگزین و آموزش	P14, P19, P24		
تأمین بودجه‌های مبارزه با دوپینگ (جهت برگزاری رده‌های آموزشی، افزایش آزمون‌های دوپینگ)	P2, P3, P17, P20	عوامل مادی و مالی	
تهیه مکمل‌های مجاز و استاندارد برای ورزشکاران با استفاده از روش‌های جایگزین	P9, P12, P26		
مانور بیشتر رسانه‌ها بر افراد خاطی و اعمال محرومیت آن‌ها	P19, P22, P28		
داروها و مکمل‌ها عملکرد من را بهبود می‌بخشند	P10, P13, P19, P6		
داروها و مکمل‌ها شانس موفقیت من را در تمرین و رقابت‌ها بهبود می‌بخشند.	P50, P39, P37, P29		
داروها و مکمل‌ها اعتماد به نفس من را بالا می‌برند.	P20, P22, P17, P16	نگرش ورزشکاران	
داروها و مکمل‌ها به من کمک می‌کنند تا تمریناتم را با کیفیت بالا انجام بدهم.	P20, P22, P29		

جدول ۱. نحوه شکل‌گیری تم‌های اصلی به دست آمده از موارد تحلیل تماتیک

سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای

مفاهیم اولیه	کد مصاحبه شوند	مفاهیم ثانویه	عوامل عمده یا تم
ترجمه آخرین لیست داروهای ممنوعه و در اختیار گذاشتن برای همه به صورت رایگان	P32, P30, P26, P17	آموزش و پژوهش	عوامل محتوایی
آشنایی خانواده‌ها با مقوله دوپینگ قبل از شروع ورزش فرزندان	P15, P16P17,P25,P16		
آموزش تأثیرات منفی دوپینگ	P4, P1, P17, P39		
استفاده از ورزشکاران صحنه گذار جهت تهیه برنامه‌های آموزشی	P22, P18, P19		
الزام طی دوره‌های آموزشی جهت صدور و تمدید کارت مربیگری	P8, P32, P33, P46		
استمرار و پیوستگی مراحل آموزشی از مدارس تا مدارج بالاتر تحصیلی	P19, P17, P6, P98		
آسیب‌شناسی محله‌ای پرخطر و نظارت بیشتر بر آن‌ها	P2, P13, P42, P41		
انجام کارهای پژوهشی در خصوص روش‌های جایگزین استفاده از مواد نیروزا و مکمل‌های زیان‌آور	P40, P26,P16, P29		
ریشه‌یابی در بین افراد دوپینگی جهت علل گرایش، روش دستیابی، نفرات	P12, P50, P4		
انجام امور پژوهشی در خصوص شرایط جامعه و تغییر باورهای ورزشکاران	P32, P30, P29		
ارتباط نزدیک بین مربی و ورزشکار و ایجاد اعتماد بین طرفین	P28, P21, P26	اخلاقی و فرهنگی	عوامل محتوایی
سلامتی و آبرو فرد بالاتر از مسائل مالی و قهرمانی است	P12, P23, P50, P16		
ایجاد باور قلبی ورزشکاران در به کارگیری از تغذیه، برنامه تمرینی، استراحت مناسب و کافی جایگزین استفاده از مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی	P4, P40		
سلامتی و انجام فعالیت‌های ورزشی در اولویت باشد نه مدال گرفتن	P12, P24, P17		
توجه به منش پهلوانی و ورزش پاک	P21, P32, P19		
فرهنگ‌سازی عدم استفاده ورزشکاران از مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی حتی بدون نظارت	P22, P32, P12, P42		
تهیه برنامه‌های مستند در خصوص مضرات دوپینگ	P12, P20, P2		
نظارت بیشتر بر باشگاه‌ها مخصوصاً باشگاه‌های بدن‌سازی	P25, P49, P50, P34		
حساسیت خانواده‌ها در انتخاب مربیان سالم	P13, P46, P47		
تمرکز روی پیشگیری نه مچگیری	P20, P27, P6		
مدیران باشگاه‌ها	P9, P10, P11, P28	پیشنهاد دهندگان	عوامل محتوایی
مربیان	P12, P26, P29, P10		
متخصص تغذیه	P9,P8,P31,P32		
داروخانه	P12, P16, P10, P7		
دوستان و هم باشگاهی‌ها	P15, P19, P20, P22		
مکمل فروشی‌های سطح شهر	P34, P39, P42, P15		

بحث و نتیجه‌گیری

بود. پاسخ‌دهندگان در پاسخ به سؤالات مرتبط با توجه به هدف اصلی پژوهش به تشریح عوامل مربوطه پرداختند. در نهایت از تحلیل جملات و دیدگاه‌های این افراد ۴۶

هدف از پژوهش حاضر تحلیل کیفی موارد سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای

افرادی است که با ورزش ارتباط نزدیک دارند و گویه‌های مرتبط به توصیه مربی و توصیه دوستان و هم باشگاهیان به ترتیب با میانگین ۳/۵ و ۳/۴ از نظر پاسخ‌دهندگان اهمیت بیشتری در نقش عوامل مؤثر در روی‌آوری داشته است و دسترسی به مواد نیروزا بیشتر از طریق مدیران باشگاه‌ها با میانگین ۳/۷، مربیان، داروخانه و مکمل‌فروشی‌های سطح شهر با میانگین ۳/۵ از نظر پاسخ‌دهندگان بیشترین تأثیر را دارد. نتایج پژوهش با نتایج پژوهش علی‌دوست قهفرخی و همکاران (۱۳۹۶)؛ اراضی و صالحی (۱۳۹۲)؛ حضوری و همکاران (۱۳۹۰)؛ داهر و همکاران (۲۰۱۹) و شهبازی و همکاران (۱۳۹۸) همخوانی دارد.

مربیان ورزشی بر این باور هستند که فواید داروهای نیروزا و مکمل‌های ورزشی بسیار بیشتر از مضرات آن‌ها می‌باشند و در نتیجه ورزشکاران را با مضرات این قسم از مکمل‌ها آشنا نمی‌کنند، در حالی که نظر متخصصان تغذیه متفاوت می‌باشد و این نشانگر عدم دانش کافی مربیان ورزشی می‌باشد (آلشاماری و همکاران^۲، ۲۰۱۷). در این راستا، فدراسیون طب ورزشی استرالیا در گزارش خود اعلام می‌نماید که عقاید رایج در رشته‌های ورزشی، به‌ویژه مواردی که از مربی نشأت گرفته‌اند، تأثیر زیادی بر ورزشکار می‌گذارد، در تحقیقات دیگر هم بر نقش مربی در اتخاذ روش‌های تغذیه‌ای تأکید شده است (گاراد^۳، ۲۰۱۵).

علی‌دوست قهفرخی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهشی این‌گونه گزارش کردند که ورزشکاران بدنساز در باشگاه‌های شهر تهران ممکن است بر اساس تجویز پزشک یا مربیان باشگاه‌های بدنسازی بدون اطلاع از نوع و نام داروها هر یک از داروها را معرفی کرده باشند. اراضی و صالحی (۱۳۹۲)، در پژوهشی این‌گونه گزارش کردند مربیان ورزشی نقش بسیار مهمی در گسترش فرهنگ مصرف مکمل‌های ورزشی و مواد نیروزا بر روی ورزشکاران غیرحرفه‌ای خود می‌توانند داشته باشند.

صفری تکیه و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود این‌گونه گزارش کردند مؤثرترین افراد در مصرف

مفهوم استخراج شد و در مراحل بعدی ۸ مفهوم تولید شده در فرایند کدگذاری ثانویه (تحت عناوین رسانه‌های سمعی بصری، دسترسی، عوامل مادی و مالی، نگرش ورزشکاران، آموزش و پژوهش، اخلاقی و فرهنگی، نظارت و پیشنهاددهندگان در قالب ۳ مقوله عمده یا تم (عوامل ساختاری، محتوایی و زمینه‌ای) طبقه‌بندی شدند. یافته‌های پژوهش‌های حاضر نشان داد که مصرف مواد نیروزا در بین کلیه ورزشکاران اعم از حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای یک واقعیت غیرقابل انکار است.

عوامل ساختاری

در خصوص نقش رسانه‌های سمعی و بصری در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور، نتایج تحقیقات بیرانوند و همکاران (۱۴۰۰)، شهبازی و همکاران (۱۳۹۸)، کاخکی و همکاران (۱۳۹۸)، صفری تکیه و همکاران (۱۳۹۷)، جورم و همکاران^۱ (۲۰۰۶) و بهرامی (۱۳۹۷) همخوانی دارد. وجود رسانه‌ای به‌عنوان یکی از مهم‌ترین پدیده‌های عصر اطلاعات می‌باشد که به مخاطب کمک نماید تا سطح اطلاعات و دانش خود را بالا ببرد و سعی کند از سر عادت و صرفاً برای تفریح از رسانه‌ها استفاده نکند، بلکه با بینش و آگاهی لازم به تولید و تفسیر پیام‌ها بپردازد (جورم و همکاران، ۲۰۰۶). بنابراین بالا بودن سواد رسانه‌ای یک جامعه، می‌تواند مانعی برای بسیاری از مشکلات بهداشتی، سلامتی و بیماری‌های واگیر و غیر واگیر باشد. رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی، قادر هستند با آموزش راهکارهای پیشگیری از مصرف خودسرانه مکمل‌های ورزشی و داروهای نیروزا، سلامت جامعه و قشر جوان را ارتقا دهند. درزمینه نقش دسترسی در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور نتایج پژوهش نشان داد که میانگین گویه‌های متغیر پیشنهاددهندگان نشان می‌دهد که مربیان، دوستان و هم باشگاهی‌ها و مدیران باشگاه‌ها به ترتیب با میانگین ۳/۱، ۳/۲ و ۳ بیشترین تأثیر را دارند. این یافته از این جهت جالب است که نشان می‌دهد سوءمصرف مواد نیروزا در ورزشکاران بیشتر تحت تأثیر

گزارش شده باشد، از این رو باید تمهیدات و برنامه‌های ضروری و لازم توسط مدیران و مسئولان جهت نظارت کافی بر این معضل صورت پذیرد، بطوریکه اگر اقدامات و نظارت کافی در این خصوص صورت نپذیرد، ممکن است پیامدها و آسیب‌هایی جبران‌ناپذیر برای ورزشکاران جوان و نوجوان کشور به دنبال داشته باشد.

لازوراس^۱ (۲۰۱۰)، در مطالعه خود گزارش کردند کاهش در دسترس بودن استروئیدهای آنابولیک - آندروژنی، قرار دادن قوانین سرسخت برای خرید و فروش آن، آموزش در مورد اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت استروئیدهای آنابولیک - آندروژنی و آگاهی از عواقب احتمالی در استفاده استروئیدهای آنابولیک - آندروژنی می‌توان مصرف آن را کاهش داد. در این خصوص صفری تکیه و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهش خود این‌گونه گزارش کردند لزوم هرچه بیشتر دولت و مسئولان بهداشتی را به مسئله مصرف داروها و مکمل‌ها نشان می‌دهد و اگر در این زمینه اقدامات سازنده صورت نگیرد شاهد آسیب‌های روزافزون جوانان و نوجوانان خواهیم بود.

کاشی (۱۳۹۹)، در گزارش خود این‌گونه بیان کردند که در صورت عدم توجه مسئولین ذی‌ربط، مدیران و برنامه‌ریزان ورزشی در خصوص سوء مصرف مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی منجر به آسیب‌های بیشتر جوانان و نوجوانان عزیز میهن اسلامی می‌شود. در خصوص نقش پیشنهاددهندگان به مصرف مکمل‌ها و داروهای ورزشی، ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور در سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی، میانگین گویه‌های متغیر پیشنهاددهندگان نشان می‌دهد که مربیان، دوستان و هم باشگاهی‌ها و مدیران باشگاه‌ها به ترتیب با میانگین ۳/۱، ۳/۲ و ۳ بیشترین تأثیر را دارند. این یافته از این جهت جالب است که نشان می‌دهد سوء مصرف مواد نیروزا در ورزشکاران بیشتر تحت تأثیر افرادی است که با ورزش ارتباط نزدیک دارند و گویه‌های مرتبط به توصیه مربی و توصیه دوستان و هم باشگاهیان به ترتیب با میانگین ۳/۵ و ۳/۴ از نظر پاسخ‌دهندگان اهمیت بیشتری در نقش عوامل مؤثر در روی‌آوری داشته است، نتایج

مکمل‌های ورزشی را مربیان و دوستان ورزشی می‌باشند. لذا با ارتقای سطح دانش و آگاهی مربیان ورزشی در خصوص داروهای نیروزا و عواقب مصرف آن‌ها می‌توان اساسی‌ترین و ساده‌ترین را جهت اقبال کمتر ورزشکاران غیرحرفه‌ای به روی آوردن ورزشکاران به استفاده مواد نیروزا نام برد.

داهرو همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود این‌گونه گزارش کردند که مربیان ورزشی منبع اصلی ارائه اطلاعات در خصوص مصرف مکمل‌ها و مواد نیروزا به ورزشکاران می‌باشند.

شهبازی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیق این‌گونه گزارش کردند که بیشتر زنان ورزشکار به نزدیک شدن به سال نو و مراسمات مهم با توجه به اضافه وزن بالا و آشفتگی روانی وارد باشگاه‌های ورزشی می‌شوند و از مربیان ورزشی تقاضای برنامه ورزشی و دارویی می‌نمایند که در سریع‌ترین زمان ممکن به کاهش وزن و تناسب‌اندام دست پیدا نمایند، از این رو با توجه به نتایج تحقیق این‌گونه به نظر می‌رسد که مربیان ورزش از جمله افرادی می‌باشند که روی‌آوری ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور در مصرف مواد نیروزا قابل تأمل می‌باشد به طوری که می‌توانند جزء مؤثرترین افراد در گروه پیشنهاددهندگان، عوامل مؤثر در روی‌آوری و عوامل در دسترس به مصرف مکمل‌ها و داروهای ورزشی، ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور در سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی به ورزشکاران غیرحرفه‌ای در کشور باشند. در زمینه نقش عوامل نظارت در سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور، نتایج پژوهش با نتایج حسینی و همکاران (۱۴۰۰): صفری تکیه و همکاران (۱۳۹۸): اسکندریون و همکاران (۱۳۹۷): علی‌دوست قهفرخی (۱۳۹۶) و اراضی و صالحی (۱۳۹۲)، همخوانی دارد. لذا نظر به اینکه ورزشکاران غیرحرفه‌ای از این مکمل‌ها بسیار زیاد مصرف می‌نمایند، بر نحوه تولید یا واردات انواع مکمل‌های غذایی باید نظارت کافی و جدی باشد. از طرفی با توجه به ورود و فروش غیرقانونی داروها و مکمل‌های ورزشی، بدون نسخه پزشک و پیشنهاد مصرف از سوی مسئولان، مدیران باشگاه‌ها احتمالاً میزان شیوع سوء مصرف داروها و مکمل‌های ورزشی بیشتر از مقادیر

سارکر و همکاران^۲ (۲۰۱۴)، در یک مطالعه نظامند و فراتحلیل به بررسی شیوع مصرف مکمل‌های غذایی در بین ورزشکاران پرداختند. این‌گونه نتیجه‌گیری نمودند هنگامی که استفاده از مکمل غذایی ورزشی در بین ورزشکاران نخبه و همچنین مصرف این مواد توسط ورزشکاران غیر نخبه مورد بررسی قرار می‌گیرد و همچنین زمانی که نوع مکمل در تحقیقات مختلف مورد مقایسه قرار می‌گیرد، تنوع در شیوع استفاده از این مواد در میان مطالعات بسیار زیاد است و متغیرهای متعددی بر میزان شیوع گزارش شده تأثیر می‌گذارد. لذا افزایش نگرش دربارهٔ عوارض سوءمصرف استروئیدهای آنابولیک-آندروژنی، میزان مصرف آن کاهش می‌یابد.

شمسائی و احمدیان (۱۳۹۹)، این‌گونه گزارش کردند که وجود باورهای دینی عمیق‌تر به‌عنوان عاملی پیشگیرانه و اصلاحی در استفاده از داروهای افزایش‌دهنده عملکرد بسیار اهمیت دارد. لذا با توجه به نتایج پژوهش و دیگر پژوهش‌های انجام گرفته در کشور ضرورت انجام برنامه‌های پیشگیری کاربردی را هرچه بیشتر آشکار می‌سازد، در غیر این صورت چنانچه باورهای غلط در بین نوجوانان و جوانان ورزشکار غیرحرفه‌ای گسترش یابد و هیچ‌گونه مداخله آموزشی و پیشگیری صورت نپذیرد.

عوامل محتوایی

درزمینه نقش آموزش و پژوهش در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور نتایج حاصل از پژوهش با نتایج صفری تکیه و همکاران (۱۳۹۸)؛ اراضی و صالحی (۱۳۹۲)؛ قهفرخی و همکاران (۱۳۹۶) همخوانی دارد.

قهفرخی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهش‌شان این‌گونه گزارش کردند که مکمل‌های غذایی ممکن است حاوی مواد نیروزای ممنوع باشند، بنابراین با توجه به بالا بودن میزان مصرف مکمل‌های غذایی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای، اطلاع‌رسانی و آموزش درزمینه استفاده صحیح از مکمل‌های غذایی و نظارت جدی بر نحوه تولید یا واردات انواع مکمل‌های غذایی ضروری به نظر می‌رسد و اینکه داروهای نیروزا از جمله استروئیدها، هورمون‌ها و

پژوهش با نتایج پژوهش علی‌دوست قهفرخی و همکاران (۱۳۹۶)؛ اراضی و صالحی (۱۳۹۲) غ داهر و همکاران (۲۰۱۹) و شهبازی و همکاران (۱۳۹۸) همخوانی دارد.

مربیان ورزشی بر این باور هستند که فواید این مکمل‌ها و داروها بسیار بیشتر از مضرات آن‌ها می‌باشد و در نتیجه ورزشکاران را با مضرات این قسم از مکمل‌ها آشنا نمی‌کنند، در حالی که نظر متخصصان تغذیه متفاوت می‌باشد و این نشانگر عدم دانش کافی مربیان ورزشی می‌باشد (آلشاماری و همکاران، ۲۰۱۷). در این راستا، فدراسیون طب ورزشی استرالیا در گزارش خود اعلام می‌نماید که عقاید رایج در رشته‌های ورزشی، به‌ویژه مواردی که از مربی نشأت گرفته‌اند، تأثیر زیادی بر ورزشکار می‌گذارد، در تحقیقات دیگر هم بر نقش مربی در اتخاذ روش‌های تغذیه‌ای تأکید شده است (گاراد، ۲۰۱۵).

عوامل زمینه‌ای

در مورد نقش عوامل مادی و مالی در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های حبیبی و همکاران (۱۳۹۵)؛ نخعی و پاکروان (۱۳۹۲) غ شوشتری‌زاده و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد. ازاین‌رو با مدیریت درست و برنامه‌ریزی دقیق می‌توان با به‌کارگیری طرح‌های تشویقی مناسب برای ورزشکاران پاک (بدون سابقه مصرف مواد نیروزا) و تأمین بودجه‌های مبارزه با دوپینگ (جهت برگزاری رده‌های آموزشی، افزایش آزمون‌های دوپینگ) جهت ورزشکاران غیرحرفه‌ای بستری مناسب برای پیشگیری از سوءمصرف مواد نیروزا و مکمل‌های ورزشی در کشور ایجاد کرد. در خصوص نقش نگرش در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های کاشی و همکاران (۱۳۹۷)؛ کاخکی و همکاران (۱۳۹۸)؛ فلاحی و همت (۱۳۹۸) غ حسینی و همکاران (۱۴۰۰)؛ شادمانفت^۱ (۲۰۲۰) و داهر و همکاران (۲۰۲۱)، همخوانی دارد.

سارکر و همکاران (۲۰۱۵)، در پژوهشی اشاره کردند که مسائل فرهنگی نقش مهمی در مسیر بهبود ورزش پاک دارد. کبیری و همکاران (۲۰۱۸)، در پژوهش با هدف بررسی علل مصرف مواد نیروزا در میان ورزشکاران این‌گونه بیان کردند که مصرف مواد نیروزا در میان ورزشکاران به‌سبب ضعف‌های فرهنگی است.

کاواسانو و همکاران (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان «مقیاس عدم تعهد اخلاقی در دوپینگ» نشان دادند که عدم تعهد اخلاقی رابطه مثبت معناداری با تمایل به استفاده از مواد نیروزا در بین ورزشکاران دارد. لذا به‌منظور بهبود وضعیت تأثیرگذاری ورزش بر جامعه نیاز است تا ورزش از کلیه ویژگی‌های منفی و نامطلوب پاک شود. به عبارتی پاکسازی ورزش از فعالیت‌های غیرقانونی و غنی‌سازی آن بر رفتارهای اخلاقی می‌تواند به تأثیرگذاری ورزش بر جامعه منجر شود. این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان یک نگرانی و دغدغه همواره مورد متولیان واقعی و دلسوز ورزش قرار گیرد.

با توجه به نتایج پژوهش به‌طورکلی هشت عامل نگرش ورزشکاران، عوامل اخلاقی فرهنگی، رسانه‌های سمعی و بصری، پیشنهاددهندگان، دسترسی، عوامل مادی و مالی، آموزش و پژوهش و نظارت در سو مصرف مواد نیروزا در ورزشکاران غیرحرفه‌ای اثرگذار است و سه عامل نگرش ورزشکاران، دسترسی و پیشنهاددهندگان بیشترین تأثیر را دارند. با توجه به مشخص شدن شیوع بالای مصرف مواد نیروزا در بین جامعه ورزشکار غیرحرفه‌ای کشور، مسئولان و صاحب‌نظران مربوطه با دیدی وسیع‌تر و به شکلی جدی‌تر به این مسئله بنگرند و قبل از بروز عواقب بسیار زیاد پشیمان کننده بیشتر اقدام به تدوین برنامه‌های مناسب و کاربردی با دیگر ترجمان‌های ذی‌ربط در جهت برطرف کردن و پیشگیری این معضل نمایند.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از طرح شماره ۴۰۰۵۲۲۷ می‌باشد که تحت حمایت مادی صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور قرار گرفته است. بدین وسیله از کلیه افراد (INSF) کشور که در فرایند پژوهش ما را یاری کردند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آوریم.

داروهای محرک در میان ورزشکاران غیرحرفه‌ای به‌ویژه مردان، پیشنهاد بسیار می‌گردد، لذا به‌منظور کاهش شیوع مصرف این داروها به‌ویژه در میان ورزشکاران غیرحرفه‌ای، سیمناهای آموزشی در مورد عوارض و خطرهای انواع داروهای نیروزا و داروهای کاهش وزن برگزار شود. همچنین رسانه‌ها می‌توانند با تولید ویژه برنامه‌هایی در زمینه این داروها، به آگاهی بخشی و ایجاد نگرش صحیح در مورد عوارض ناشی از مصرف داروهای نیروزا و داروهای کاهش وزن کمک کنند. در زمینه نقش عوامل اخلاقی - فرهنگی در سوءمصرف داروها و مکمل‌های ورزشی در ورزشکاران غیرحرفه‌ای کشور نتایج پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های بیرانوند و همکاران (۱۴۰۰)؛ کاواسانو و همکاران^۱ (۲۰۱۶)؛ اریکسون و همکاران (۲۰۱۵)، همخوانی دارد. هر چند عموم جامعه از ورزشکاران انتظار رفتار اخلاقی و جوانمردانه دارند ولی همیشه این‌گونه نیست. ورزشکاران در هر سطح و هر رقابتی همیشه جنبه‌های اخلاقی را رعایت کنند، اما بعد از گذشت چندین دهه از برگزاری اولین رویداد المپیک نوین با ورود حیطه‌های مختلف و تغییر کارکرد ورزش رویکردهای اخلاقی ورزش نیز تغییر کرده است (فلاح و همت، ۱۳۹۸).

دیدگاه مدرن در ورزش مبتنی بر این فرضیه است که ورزش هوادو و مک نیم^۲ (۲۰۱۵)، در پژوهشی این‌گونه گزارش کردند که عوامل شناختی و عوامل زمینه‌ای سازمانی و از جمله سیاست‌ها، رهبری، جو اخلاقی نقش مهمی را در تصمیم‌گیری اخلاقی درباره‌ی بحران دوپینگ دارند.

دونکا و همکاران^۳ (۲۰۱۳)، در پژوهشی مکانیسم‌های روان‌شناختی مربوط به دوپینگ در ورزش را مورد بررسی قرار دادند، نتایج حاکی از آن بود که بین جو کنترلی، انگیزش کنترل شده با نگرش نسبت به استفاده از مورد نیروزای افزایش‌دهنده عملکرد، رابطه مثبت معناداری و همچنین، عدم تعهد اخلاقی بر نگرش نسبت به دوپینگ در ورزش تأثیر مثبت معناداری داشت. عوامل مهم دیگر توسعه ورزش پاک عوامل فرهنگی است.

1. Kavussanu et al
2. Hauw & McNamee
3. Duncan et al

References

- Ali Dost Qahfarkhi, I. Mokhlisi, S. Shariati, J.L. (2016), Consumption And Awareness From Side Effects Of Doping Drugs And Weight Loss Drugs At Nonprofessional Athletes In Tehran Fitness Clubs. *Sport Physiology & Management Investigations*, 9(3), 126-113. (In Persian)
- Alshammari SA1, AlShowair MA2, AlRuhaim A3.(2017). Use of hormones and nutritional supplements among gyms' attendees in Riyadh. *J Family Community Med.* Jan-Apr;24(1):6-12. doi: 10.4103/2230-8229.197175.<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28163569/>
- Arazi, H. Baziar, F. (2012). Prevalence of abuse of anabolic steroids and the level of awareness and attitude of their negative consequences in bodybuilding athletes of Karaj city, Alborz University of Medical Sciences, 3(1), 56-48.<http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.aums.3.1.48>
- Badea, d.n. (2016). "Social Determinants of Intention to Dope in Sports Clubs and Institutions". *Annals of Applied Sport Scienc*, vol. 4, no. 2, 33-40.<https://doi.org/10.22084/smms.2020.21851.2628>
- Bahrami, Sh. (2017) Media literacy training on the attitude of athletes regarding the consumption of sports supplements (case study of bodybuilding clubs in Kermanshah), *Swad Salamat*, 3(2), 104-112<https://doi.org/10.22038/jhl.2018.33554.1007>.
- Biranvand, M. Rajabi Noushabadi, H. Sajjadi, S N. Hamidi, M. (2021). Qualitative analysis of factors preventing the consumption of energy-enhancing substances among athletes, *Contemporary Research in Sports Management*, 11(21), 139-150<https://doi.org/10.22084/smms.2020.21851.2628>.
- Coakley, J. (2015). "Assessing the sociology of sport: On cultural sensibilities and the great sport myth. *International Review for the Sociology of Sport*", 50, (5-4) 406-402.<https://doi.org/10.22084/smms.2020.21851.2628>
- Copeland, R., & Potwarka, L .R. (2016). "Individual and contextual factors in ethical decision making: A case study of the most significant doping scandal in Canadian university sport shistory", *Sport Management Review*. Volume 19, Issue 1, pp: 61-68.<https://doi.org/10.22084/smms.2020.21851.2628>
- Daher, J.; El Khoury, D.; Dwyer, J.J.M.(2021) *Education Interventions to Improve Knowledge, Beliefs, Intentions and Practices with Respect to Dietary Supplements and Doping Substances: A Narrative Review.* *Nutrients*, 13, 3935<https://www.mdpi.com/2072-6643/13/11/3935>.
- Duncan, L. R., Hallward, L., & Alexander, D. (2018). Portraits of adolescent athletes facing personal and situational risk factors for doping initiation. *Psychology of Sport and Exercise*. 39, 163-170<https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2018.08.012>.
- Erickson, K., McKenna, J., Backhouse, S.H. (2015). "A qualitative analysis of the factors that protect athletes against doping in sport. *Psychology of Sport and Exercise*", Volume 16, Part 2, Pages 149-155.<https://doi.org/10.1016/j.smr.2018.12.001>
- Eskandarion, MR. Khairuri Kh, Jamil Hemtian, Sh. Tabasi, M. Ghorbani, m. (2017). Prevalence of anabolic steroid use and awareness of its side effects in male bodybuilders of Shahrood city, Iranian Journal of Forensic Medicine, 25(1), 1-12 URL: <http://sjfm.ir/article-1-997-en.html>.
- Fallahi, A A. Hammet, I. (2018). Ethical consequences of drugs and narcotics trade in professional sports, *Ethics Quarterly in Science and Technology*, 40(3), 7-12<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22517634.1398.14.3.2.5>.
- Hodge K, Hargreaves EA, Gerrard D, Lonsdale C.(2013). Psychological mechanisms underlying doping attitudes in sport: motivation and moral disengagement. *J. Sport Exerc. Psychol*, 35:419-432.DOI: [10.1123/jsep.35.4.419](https://doi.org/10.1123/jsep.35.4.419)
- Hosseini, M. Yousefi, B. Khazaei, A A. (2021). Investigating the prevalence of anabolic steroid abuse and the level of awareness and attitude of their negative consequences among male bodybuilding athletes in Kermanshah in 2017, *Ilam Medical Sciences*, 29(5), 22-

31. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.15634728.1400.29.5.6.6>
- Huzuri, M. Ehtshami, M. Haq-Ravan S, Azarpira, A. (2011). Prevalence of consumption and sources of obtaining information about food-sports supplements in athletes of different fields in Tabriz city (2009), *Sports Biology Science*, 12, 77-90 <https://doi.org/10.22059/jsb.2012.28979>.
- Kabiri, S., Cochran, J. K., Stewart, B. J., Sharepour, M., Rahmati, M. M., & Shadmanfaat, S. M. (2018). Doping among Professional Athletes in Iran: A Test of Akers's Social Learning Theory. *International journal of offender therapy and comparative criminology*. 62(5), 1384-1410 DOI: [10.1177/0306624X16680043](https://doi.org/10.1177/0306624X16680043).
- Kakhki, S. Yacoubi, H. Sarbozi Hosseinabadi, T. (2018). Investigation of anabolic steroid consumption among male and female bodybuilders in Tarbiat Heydariyeh city in 2017, Tarbiat Heydariyeh University of Medical Sciences, 7(4), 77-72 <http://jms.thums.ac.ir/article-1-712-fa.html>.
- Kavussanu, M., Hatzigeorgiadis, A., Marie Elbe, A., Ring, CH. (2016). "The moral disengagement in doping scale", *Psychology of Sport and Exercise* 24 188e198 <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2016.02.003>
- Lazuras L.(2010). Social cognitive predictors of doping use: an integrative approach. In *Psychology of Doping in Sport*. Edited <https://doi.org/10.1123/jsep.32.5.694>
- Mohammadpour, A. (2012). Qualitative research method against Method 2, Tehran: Sociologists Publications <https://doi.org/10.22054/qjss.2022.64136.2449>
- Nakhai, MR. Pakrovan, M. (2012). Examining the frequency and causes of nutritional supplements consumption among athletes in Kerman city gyms, 2013, Rafsanjan Faculty of Medical Sciences, 12, 880-873. [20.1001.1.17353165.1392.12.11.3.7](https://doi.org/10.17353165.1392.12.11.3.7)
- Safari Tekay, S. Yousefi, B. Astin Chap, A. (2018). Prevalence of anabolic steroid use and awareness of their side effects in Iranian male bodybuilders - a structured review and meta-analysis, *Applied Health Studies in Exercise Physiology*, 5(2), 1-12 [10.22049/jassp.2019.26113.1168](https://doi.org/10.22049/jassp.2019.26113.1168).
- Sarkar, M., Hill, D. M., & Parker, A. (2015). Reprint of: Working with religious and spiritual athletes: Ethical considerations for sport psychologists. *Psychology of Sport and Exercise*, 17, 48-55. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2014.09.001>
- Shadmanfaat, SH. Kabiri, S. Lauren, N. Miley, C. Howell, J. Caitlyn N. Muniz, John K. Cochran. (2020). Performance Enhancing Drug Use Among Professional Athletes: Testing the Applicability of Key Theoretical Concepts Derived From Situational Action Theory, *Journal of Sport and Social Issues*, 44,4: 336-355 <https://doi.org/10.1177/0193723520919812>.
- Shahbazi, M. Chobina, C. Ezzati, R. (2018). Psychological pathology and the prevalence of sports supplement use in female athletes, *Sports Psychology Studies*, Sports Psychology Studies, 8, 30, 57-76 <https://doi.org/10.22089/spsyj.2019.7350.1784>.
- Shakri, S, Ebrahimi M, Hossein, and Abol-Maali, K. (2019). The structural equation model of the relationship between the tendency to use energy-enhancing drugs in bodybuilding athletes in Tehran based on self-efficacy, body image and suggestibility with the mediation of success motivation. *Journal of Psychological Sciences*, 19(89), 607-617. SID. <https://sid.ir/paper/92910/fa> [20.1001.1.17357462.1399.19.89.6.0](https://doi.org/10.17357462.1399.19.89.6.0)
- Shushtrizadeh, F. Bahramian, F. Safari, A. A. Pourqadri, M. Brati, H E. (2010). Investigation of the prevalence of the use of energy-enhancing drugs and supplements among male bodybuilding athletes in Karaj city and the factors affecting it in 2013, Alborz University of Medical Sciences scientific research journal, 2, 3, 182-175. <http://dx.doi.org/10.18869/acadpub.aums.2.3.175>
- UNESCO.(2014). "International Convention on the Fight against Doping", Official Gazette: Number 18855-2009/11/21. Available at: <http://www.bahamasadc.com/Anti-Dopping%20Sports%20Act%202009.pdf>. Accessed April 5, 2014.
- WADA (2015). "World anti-doping code 2015", Montreal: WADA Retrieved from <http://www.wada-ama.org/>.